

INSONIYAT VA JAMIYAT RIVOJLANISHIDA ILM, FANNING
AXAMIYATI

Esonboyev Behzodbek Murodjon o‘g‘li

Andijon mashinasozlik instituti “Transport logistikasi” stajyor-o‘qituvchisi

Email: behzodbek9711@mail.ru

tel: 99894-101-09-19

Asrorali Mamadaliyev Asqarali o‘g‘li

Andijon mashinasozlik instituti –talabasi

Tel: +998 94 428 15 68

Email: asroralimamadaliyev23@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada jamiyat taraqqiyotining muhim yo‘lishlarini tez suratlarda rivojlanishining asosiy omil bu ilmiy bilimlarning to‘planishi va fundamental tadqiqotlardan olingan natija jamiyat hayotiga to‘g‘riyo‘nattirilganligi haqidagi malumotlar keltirilgan.

Kalit so‘zlar: fundamental tadqiqotlar, elektrotexnika, internet, axborot-kommunikatsiya, foton nazariyasi, transistor.

Sanoat inqilobidan keyin fan va texnikaning alohida yo‘llari bir-biriga yaqinlasha boshladi. Ilmiy natijalarni jamiyatda foydalanish uchun texnologiya bilan bog‘lash kontseptsiyasi taxminan 1850-yillardan keyin keng tarqaldi, ya‘ni kimyo haqidagi bilimlardan foydalanishga asoslangan kimyo sanoati rivojlana boshladi va elektromagnetizm haqidagi bilimlarga asoslangan elektrotexnika texnologiyalari paydo bo‘ldi. Ilm-fan intellektual dunyo biznesidan uzoqlashdi, ilmiy natijalar endilikda ham makon, ham vaqt nuqtai nazaridan inson faoliyatining chegaralarini ochib berdi va inson faoliyati imkoniyatlarini kengaytirdi. Yigirmanchi asrning eng yirik olimlaridan biri Albert Eynshteyn ketma-ket foton nazariyasini e‘lon qilganida, tarixdagi eng hayratlanarli yillardan biri edi. Broun harakati nazariyasi va maxsus nisbiylik nazariyasi, bularning barchasi o‘sha paytdagi fizika qarashlarini o‘zgarishi uchun xizmat qilgan.

Ilmiy va texnologik faoliyat deganda noma‘lum hodisalarni yoritish, yangi tabiiy qonunlar va tamoyillarni kashf qilish orqali yangi bilimlarni yaratish tushuniladi va olingan yangi bilimlar keyinchalik jamiyat rivojlanishida qo‘llaniladi. Fan va texnologiyaning jamiyatga qanday hissa qo‘shishining mohiyati yangi bilimlarni yaratish, so‘ngra bu bilimlarni inson hayotining farovonligini oshirish va jamiyat oldida turgan turli muammolarni hal qilish uchun ishlatishdir. Ilmiy bilimlarning to‘planishi va fundamental tadqiqotlar natijasida olingan xulosalarni taqqoslash orqali fanning o‘ziga xos qiymati o‘trish borishini ko‘rish mumkin. Ilmiy bilimlar asosida turli

xil yangi texnologik tadqiqot va ishlanmalarning xilma-xilligi bilan taqqoslash mumkin. Jamiyat va hayotining farovonligini oshiradigan amaliy texnologiyalarni yaratadigan tadqiqot va ishlanmalarga, jamiyat oldida turgan turli muammolarga javob berish uchun fan va texnologiyadan foydalanishga ehtiyoj tug'iladi. Jamiyat taraqqiyotini fan va texnika vositasida amalga oshirish ilmiy bilimlarni yetarli darajada to'plashni taqozo etadi. Texnologiya inson hayotining qulayligi va farovonligi bilan chambarchas bog'liq holda rivojlangan bo'lsa, tabiiy fan falsafadan kelib chiqqan va odamlarning intellektual qiziqishi bilan qo'llab-quvvatlangan. Texnologik taraqqiyot turli ilm-fan yutuqlari bilan ta'minlangan bo'lsada, bu ilmiy tadqiqotlar yangi texnologiyalarni ishlab chiqish maqsadida olib borilgan degani emas, balki ilmiy bilimlardan faqat mavjud bo'lganligi sababli foydalanilgan.

So'nggi yillardagi IT inqilobi kompyuter texnologiyalaridagi ko'plab ishlanmalarning, jumladan, Alan Tyuring tomonidan taklif qilingan hisoblash mashinasi kontseptsiyasi va Uilyam Shokli, Jon Bardin va Uolter Brattain tomonidan tranzistor ixtirosi, shuningdek, paydo bo'lishining cho'qqisi hisoblanadi. Internet va axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridagi boshqa yutuqlar. Biroq, IT inqilobi nafaqat yangi mahsulotlarni ishlab chiqish yoki odamlarning qulayliklarini yaxshilashdan iborat emas, balki butun dunyo odamlariga kibertexnologiyalardan foydalanish uchun ochilgan imkoniyatlar orqali odamlarning xatti-harakatlari va turmush tarzini tubdan o'zgarishiga olib keldi. Ilm-fanning zamonaviy sivilizatsiyaning o'rnatilishiga qo'shgan hissasining yana bir jihati ilm-fan taraqqiyoti bilan ilmiy tafakkur dunyosiga doimiy ravishda tarqalishidir. Zamonaviy ilm-fanning dunyo bo'ylab tarqalishi tarixi mamlakatlar va mintaqalar bo'yicha keskin o'zgarib turadi. Ilmiy natijalar yangi mahsulotlar va yangi texnologiyalarni ishlab chiqish bilan bog'liq bo'lib, iqtisodiy va tibbiy taraqqiyotga, boshqa real ijtimoiy va iqtisodiy faoliyatga katta hissa qo'shadi

Universitetlar va boshqa davlat ilmiy-tadqiqot muassasalarida olingan fundamental tadqiqotlar va boshqa ilmiy-tadqiqot ishlari natijalari texnologiya va amaliy qo'llanmalar bilan mustahkam bog'lanishi uchun sanoat, ilmiy doiralar va hukumat o'rtasidagi hamkorlikni rivojlantirishga qaratilgan. Fundamental tadqiqotlar va boshqa ilmiy-tadqiqot ishlari natijasida yaratilgan yangi bilimlar tegishli himoya bilan ta'minlanishi va shu bilan birga jamiyat ulardan maksimal darajada foydalanishi uchun joylashtirilishi kerak. Mahsulot ishlab chiqarishning yuqori texnologiyalari ko'p jihatdan individual ko'nikmalarga tayanadi, masalan, individual qo'lda texnologiyalar va mahalliy texniklarning stanoklar va metall qoliplarni ishlab chiqarishdagi ko'nikmalari hamda muammolarni aniqlash va ularga javob berish uchun texnik va malakali bilimlarni to'plash. Ushbu texnologiyalar va ko'nikmalarni kelgusida o'tkazish va ular bilan bog'liq inson resurslarini mustahkam saqlash va tarbiyalash muhimdir. An'anaviy texnologiya va ko'nikmalar eng ilg'or texnologiyalar bilan

bog'lanib, yangi taraqqiyotni rag'batlantirmoqda. Ilm- fan va texnologiya umuman insoniyatning turmush darajasini yaxshilashga yordam bergan bo'lsada, bu millatlar o'rtasidagi tafovutning kengayishiga yordam beradi.

Rivojlangan mamlakatlarda iqtisodiy rivojlanishning o'ziga xos belgisi bo'lgan ommaviy ishlab chiqarishni, ommaviy iste'molni va ommaviy chiqindilarni hamma hududlarda targ'ib qilishga bo'lgan har qanday urinish jismoniy cheklangan chunki resurslar tezda tugaydi va atrof- muhit vayron bo'ldi. Natijada, kelajak avlodlar uchun go'zal yashash muhitini qoldirish, o'z avlodimizning turmush darajasini saqlab qolish va rivojlantirishni maqsad qilgan rag'batlantirishda ilm-fan va texnologiyaning roli tobora muhim ahamiyat kasb etadi. Inson resurslarini qo'llab-quvvatlash, ilmiy-texnikaviy texnologiyalar bilan bog'liq boshqa tadbirlar orqali atrof-muhit siyosatini shakllantirish va amalga oshirishni qo'llab-quvvatlash uchun aniq sa'y-harakatlarni amalga oshirmoqda. Ilm-fan va texnologiya ham jahon iqtisodiy o'sishi, ham global atrof-muhitni saqlashning kaliti ekanligini e'lon qildi. Odamlar hayoti xavfsizligi va farovonligini mustahkamlash hamda mamlakatimizning barqaror o'sishini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega ekanligini tan oldi. Jamiyat uchun fan va texnologiyaning xalqaro jamiyatga qo'shgan hissasi va xalqaro ishtirokini namoyish qilish siyosatidan biri sifatida juda muhim deb qaralishi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Esonboyev Behzodbek Murodjon o'g'li. (2023). O'ZBEKISTONDA TRANSPORT SEKTORINING ZAMONAVIY XOLATI VA UNING RIVOJLANISH DARAJASI. *Scientific Impulse*, 2(15), 904–911. Retrieved from <http://nauchniyimpuls.ru/index.php/ni/article/view/13047>
2. Murodjon o'g'li, E. B., & Yaxyobek o'g'li, O. Y. (2023). LOGISTIKA SOHASIDA AVTOMOBIL TRANSPORTIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI TAHLIL QILISH. *Oriental Journal of Academic and Multidisciplinary Research*, 1(3), 239-242.
3. Murodjon o'g'li, E. B. (2023). O 'ZBEKISTONDA TRANSPORT SEKTORINING ZAMONAVIY XOLATI VA UNING RIVOJLANISH DARAJASI. *Scientific Impulse*, 2(15), 904-911.
4. Murodjon o'g'li, E. B., Kazimjanovna, V. M., & Abduraxmonovna, Y. N. (2023). Patentlash malumotlarini tayyorlash va patetlashga izlash ishlarini olib borish. *Oriental Journal of Academic and Multidisciplinary Research*, 1(3), 243-248.
5. Murodjon o'g'li, E. B., & Faxriddin, Y. (2023). UNIVERSITET TALABALARIDA AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARI VA TANQIDIY FIKRLASHNI RIVOJLANTIRISH. *Oriental Journal of Academic and Multidisciplinary Research*, 1(3), 296-299. 5.

6. Esonboyev Behzodbek Murodjon o'g'li, & Tolqinbekov Muhammadyusuf Sherzodbek o'g'li. (2023). Texnik ijodkorligini o'ziga xos xususiyatlari. *Oriental Journal of Academic and Multidisciplinary Research* , 1(3), 300-302. <https://inno-world.uz/index.php/ojamr/article/view/120>
7. Esonboyev Behzodbek Murodjon o'g'li & Asrorali Mamadaliyev Asqarali o'g'li (2005). Participation in the global knowledge commons: Challenges and opportunities for research dissemination in developing countries. *New library world*, 106(3/4), 141-163

